

Online Adres <http://www.hemarge.org.tr/>

Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Derneği-HEMAR-G yayın
organıdır

ISSN:1307- 9557 (Basılı), ISSN: 1307- 9549 (Online)

Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi 2019; 20(1-2): 47-54

Hemşirelikte
Araştırma
Geliştirme Dergisi

Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürlerarası Duyarlılıklarının Belirlenmesi: Bir Üniversite Örneği

Determination of Intercultural Sensitivity of Nursing Students: A University Example

Canan BİRİMOĞLU OKUYAN ^{a1},

^aDr. Öğr. Üyesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi,

ÖZ

Amaç: Bu tanımlayıcı araştırma hemşirelik bölümünde öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin kültürel duyarlılıklarını belirlemek amacı yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini bir üniversitenin hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur. Örneklem 307 öğrenci dahil edilmiştir. Veriler anket formu ve Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği aracılığı ile toplanmıştır. Verilerin analizinde sayı, yüzdelik dağılımları, ortalama, standart sapma, t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 20,9±2,1,%65,8'i kadın, %30'u 1.sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği toplam puan ortalamasına (75,58±8,51) göre öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık düzeyinin kötü olmadığı belirlenmiştir. Hemşirelik eğitimi sırasında Erasmus ve Mevlana gibi değişim programları ile başka bir ülkeye giden ve yabancı bir ülkede hemşire olarak çalışmak isteyen öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu ve gruplar arası farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0,05$).

Sonuç: Bu sonuçlar doğrultusunda, yurtdışı deneyiminin farklı kültürlerden arkadaş edinmeyi sağlayacağı düşüncesiyle öğrencilerin farklı kültürleri tanımlarını sağlayacak Erasmus, Mevlana programı gibi yurtdışı eğitim ve değişim programlarının yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Kültür, duyarlılık, kültürler arası hemşirelik, hemşirelik öğrencisi.

ABSTRACT

Aim: This descriptive study was carried out to determine the cultural sensitivities of nursing students studying in the nursing department.

Methods:The population of the study that was composed of nursing students of a university. sample consisted of 307 students. Data were collected through the questionnaire form and Intercultural Sensitivity Scale. The number, percentage distributions, mean, standard deviation, t test, and one way variance analysis were used in the data analysis.

Results: The mean age of the participants was 20.9 ± 2.1, 65.8% of them were female and 30% of them were 1st grade students. According to the total score average of the students' Intercultural Sensitivity Scale (75.58 ± 8.51), it

¹ E-mail: cananbirimoglu@gmail.com

was determined that the intercultural sensitivity level of the students was not bad. It was found that the intercultural sensitivity level of the students who went to another country with the exchange programs such as Erasmus, Mevlana during nursing education and wanted to work as a nurse in a foreign country was higher and the difference between the groups was statistically significant ($p<0.05$).

Conclusions: In line with these results, it is recommended that foreign education and exchange programs such as the Erasmus, Mevlana program, which will enable them to recognize different cultures abroad, should be extended.

Keywords: Culture, sensitivity, transcultural nursing, nursing student.

GİRİŞ

Bireyi doğduğu andan itibaren etkileyen ve yaşamının her döneminde de etkilemeye devam eden gelenek, inanç ve yaşam biçimi olarak da tanımlanan kültürde¹ bireylerin sağlık gereksinimleri ve kültürel yapıları değişiklik göstermektedir. Bu nedenle, sağlık personeli, hasta ya da sağlıklı bireyleri değerlendirirken evrensel değerleri ön planda tutan bir bakış açısına sahip olması ve buna yönelik bireyin kültürünü dikkate alması gerekmektedir.² Sağlık bakımında bireyin kültürünün dikkate alınması; kültürlerarası duyarlılık, etkili iletişim, etkili girişim ve artan memnuniyet ile olmakta ve bu durum sağlık hizmetlerinin kalitesini de artırmaktadır.³ Bununla birlikte, profesyonel bir hemşirenin sahip olması gereken kültüre duyarlı bakım ön plana çıkmaktadır.^{4,5} Hemşireler, bakım kalitesini arttırmak için profesyonel hemşirelik uygulamalarında inanç, din, dil ve diğer kültürel ve sosyoekonomik faktörleri göz önünde bulundurmalıdır. Hemşirelik eğitiminde de öğrencilerin mezun olmadan önce kültürel sorunlara duyarlı olarak yetiştirilmesi çok önemlidir.^{2,6} Göçlerin yoğun olarak yaşandığı günümüzde hemşireler farklı kültür, değer ve inançlara sahip hastalarla karşılaşmaktadır. Bu hastalara kaliteli bakım ve profesyonel hizmet verebilmek için hemşireler kültürel farklılıklar ve benzerlikleri bilmeli ve duyarlı davranmalıdır.⁷ Bu bağlamda hemşire yetiştiren eğitim kurumlarına büyük rol düşmekte buna yönelik klinik uygulama ve eğitim ortamlarının oluşturulması önem arz etmektedir.⁸ Tüm bunların yanı sıra kültürlerarası hemşireliğin kurucusu olan Leininger da kültüre özgü bakımın bireylerin sağlık memnuniyetini artırdığını ve kültüre özgü bakım sonucunda bireyin daha hızlı iyileştiğini belirtmiştir.⁹ Literatüre göre hem hemşirelerin hem de hemşirelik öğrencilerinin kültürel farklılıklara yaklaşımlarının geliştirilebileceği belirtilmektedir.¹⁰ Diğer kültürler ile etkileşimde olma ve yabancı dil bilme gibi faktörlerin kültürel farklılıkları anlamayı ve duyarlı davranmayı kolaylaştırdığı bilinmektedir.^{2, 11} Hemşirelik öğrencilerinin kültürler arası duyarlılık düzeylerinin incelendiği bazı araştırmalarda, yabancı dil bilen, diğer kültürler ile etkileşimde bulunan ve değişim programlarına katılan öğrencilerin daha yüksek kültürler arası duyarlılık düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir.^{2,11} Bununla birlikte, yapılacak ileri çalışmalar hemşirelik öğrencilerinde kültürlerarası duyarlılığın geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Bu doğrultuda, araştırma hemşirelik bölümünde öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin kültürel duyarlılıklarını belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Araştırma hemşirelik bölümünde öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin kültürel duyarlılıklarını belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Araştırma Sorusu

- Hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrencilerde kültürlerarası duyarlılık nasıldır?
- Farklı düzeyden insanlar ile birlikte yaşama ya da bir arada bulunma, öğrencilerin kültürel duyarlılıklarını etkilemekte midir?
- Hemşirelik eğitimi sırasında Erasmus gibi değişim programları ile başka bir ülkeye gitme, öğrencilerin kültürel duyarlılıklarını etkilemekte midir?

Yöntem

Araştırmanın tipi

Araştırma tanımlayıcı tipte yapılmıştır.

Araştırmanın evren ve örnekleme

Araştırma, Nisan-Haziran 2018 tarihleri arasında bir üniversitenin hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerle yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, bir üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören 460 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçilmemiş evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır, ancak devamsızlık (N=48), çalışmaya katılmak istememe (N=39) ya da anketi tam olarak cevaplamama (N=66) gibi nedenlerden dolayı çalışma 307 öğrenci ile tamamlanmıştır.

Veri toplama araçları

Araştırmanın verileri, literatür bilgileri doğrultusunda hazırlanan anket formu ve Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği aracılığı (KDÖ) ile toplanmıştır. Anket formu öğrencilerin yaş, cinsiyet, okuduğu sınıf gibi sosyo-demografik özellikleri, hemşirelik eğitimi sırasında Erasmus, Mevlana gibi değişim programları ile başka bir ülkeye gidip gitmeme ve yabancı bir ülkede hemşire olarak çalışmak isteyip istememe durumlarını belirlemeye yönelik 8 tane kapalı uçlu sorudan oluşmaktadır.

Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği

Çalışmada veri toplama aracı olarak Chen ve Starosta¹² tarafından geliştirilen, Bulduk ve arkadaşları² tarafından Türkçe'ye uyarlanan KDÖ kullanıldı. KDÖ 24 maddelik, 5 likert bir ölçektir. Ölçekteki her madde için beş seçenek vardır: 5 = kesinlikle katılıyorum, 4 = katılıyorum, 3 = belirsiz, 2 = katılmıyorum ve 1 = kesinlikle katılmıyorum. Ölçeğin, Kültürlerarası Etkileşime Katılım (1, 11, 13, 21, 22, 23, 24. maddeler), Kültürel Farklılıklara Saygı Duyma (2, 7, 8, 16, 18, 20. maddeler), Kültürlerarası Etkileşimde Özgüven (3, 4, 5, 6, 10. maddeler), Kültürlerarası Etkileşimden Zevk Alma (9, 12, 15. maddeler), Kültürlerarası Etkileşime Özen Gösterme (14, 17, 19. maddeler) olmak üzere toplam 5 alt boyutu bulunmaktadır. Ölçekte 2, 4, 7, 9, 12, 15, 18, 20 ve 22. maddeler ters kodlanarak puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük toplam puan 24, en yüksek toplam puan 120'dir. Ölçekten alınan toplam puanın artması kültürlerarası duyarlılık düzeyinin arttığını göstermektedir.¹³⁻¹⁵Araştırmada kullanılan ölçeğin bu örneklem grubundaki Cronbach Alfa katsayısı 0.72 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin toplanması

Araştırmanın verileri Nisan-Haziran 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Anket formu öğrencilerin ders saatleri dışında araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Anket formu uygulanmadan önce öğrencilere araştırmanın amacı açıklanarak bilgilendirme yapılmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere anket formu araştırmacı tarafından dağıtılmış ve yanıtlandıktan sonra toplanmıştır. Anket formunun uygulanması ortalama 15-20 dakika sürmüştür.

Verilerin değerlendirilmesi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS 22.0 (Statistical Package of Social Sciences, Chicago, Illinois) paket programı ile değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde sayı, yüzdeler dağılımları, ortalama, standart sapma gibi değerler kullanılmıştır. Veri dağılımının normalliğini değerlendirmek için Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmıştır. Normal dağılıma uygunluk gösteren ikiden fazla grubun karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. İkili grupların karşılaştırılmasında Tukey'in post hoc analizi ve t testi kullanılmıştır. Anlamlılık seviyesi olarak $p < 0.05$ kullanılmıştır.

Araştırmanın etik yönü

Bu araştırma etik kurullar çerçevesinde gerçekleştirilmiş olup, araştırmaya başlamadan önce Etik Kurul (Etik kurul no: 22022018-34 Karar no:01) ve kurum izni alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere bilgilendirilmiş onam okunarak öğrencilerin yazılı ve sözel onamları alınmıştır.

Araştırmanın sınırlılıkları

Araştırma, sadece bir yüksekokulda okuyan hemşirelik öğrencilerinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçları veri toplama araçlarının uygulandığı tarihlerde okula devamsızlık yapmayan ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden elde edilen verilerle sınırlıdır.

Bulgular

Öğrencilerin yaş ortalaması $20,9 \pm 2,1$, %65,8'i (n=202) kadın, %30'u (n=92) 1. sınıf öğrencisidir. Katılımcıların %73'ünün şehir merkezinde ve büyük çoğunluğunun (%87,3) farklı kültürden insanlar ile bir arada yaşadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin %51,1'i anadilinden başka dil konuştuğunu ve anladığını ifade etmiş olup, bu dillerin başında Arapça'nın (%30) geldiği bulunmuştur. Öğrencilerin sadece %2,9'u hemşirelik eğitimi sırasında Erasmus, Mevlana gibi değişim programları ile başka bir ülkeye gitmiştir. Katılımcıların yarısından fazlası (%63,5) yabancı bir ülkede hemşire olarak çalışmak istediğini ifade etmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Kültürel Duyarlılıklarına İlişkin Özellikler (n = 307)

Kültürel duyarlılıklarına ilişkin özellikler	n	%
En uzun yaşadığı yer		
Kırsal	25	8,1
Şehir Merkezi	224	73,0
Köy	58	18,9
Farklı kültürden insanlar ile birlikte yaşama ya da bir arada bulunma durumu		
Evet	268	87,3
Hayır	39	12,7
Anadilden başka bir dil konuşma ya da anlama durumu		
Evet	150	48,9
Hayır	157	51,1
Anadilden başka bir dil*		
İngilizce	51	16,6
Arapça	92	30,0
Kürtçe	29	9,4
Hemşirelik eğitimi sırasında Erasmus, Mevlana gibi değişim programları ile başka bir ülkeye gitme durumu		
Evet	9	2,9
Hayır	298	97,1
Yabancı bir ülkede hemşire olarak çalışmak isteme durumu		
Evet	195	63,5
Hayır	112	36,5

*İşaretleme yapanlar üzerinden değerlendirme yapılmıştır.

Öğrencilerin kültürlerarası duyarlılıkları değerlendirildiğinde; Öğrencilerin KDÖ toplam puan ortalaması $75,58 \pm 8,51$ 'dir. Ölçeğin alt boyutları incelendiğinde; "Kültürlerarası etkileşime katılım" alt grubu puan ortalaması $22,15 \pm 3,29$, "Kültürel Farklılıklara Saygı Duyma" alt grubu puan ortalaması $18,79 \pm 2,80$, "Kültürlerarası Etkileşimde Özgüven" $16,96 \pm 3,23$, "Kültürlerarası Etkileşimden Zevk Alma" $6,63 \pm 2,81$, "Kültürlerarası Etkileşime Özen Gösterme" $11,03 \pm 2,19$ 'dur (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin KDÖ Toplam Puan Ortalamaları Dağılımı

Ölçek ve Alt Boyutları	$\bar{X} \pm SS$	Min-Max
KDÖ		
Kültürlerarası Etkileşime Katılım	22,15±3,29	9-30
Kültürel Farklılıklara Saygı Duyma	18,79±2,80	7-30
Kültürlerarası Etkileşimde Özgüven	16,96±3,23	5-25
Kültürlerarası Etkileşimden Zevk Alma	6,63±2,81	3-15
Kültürlerarası Etkileşime Özen Gösterme	11,03±2,19	3-15
KDÖ Toplam Puan	75,58±8,51	27-115

18-22 yaş grubunda ve 2.sınıfta olan, farklı kültürden insanlar ile birlikte yaşayan ya da bir arada bulunan, hemşirelik eğitimi sırasında Erasmus, Mevlana gibi değişim programları ile başka bir ülkeye giden ve yabancı bir ülkede hemşire olarak çalışmak isteyen öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu ve gruplar arası farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0,05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilere ilişkin özellikler ile KDÖ Puan Ortalamalarının Dağılımı

Öğrencilere İlişkin Özellikler	<i>n</i>	$X \pm SS$	<i>p</i>
Cinsiyet			
Kadın	202	75,11± 8,5	$t=-1,340$
Erkek	105	76,48± 8,3	$p=0,181$
Yaş			
18-22 yaş	201	75,9± 6,9	$F=3,751$
23-27 yaş	97	75,4± 11,0	$p=0,025$
28 yaş ve üzeri	9	68,1± 6,5	
Sınıf			
1.Sınıf	92	75,6± 4,8	$F=3,366$
2.Sınıf	72	77,9± 8,9	$p=0,019$
3.Sınıf	77	75,0± 5,6	
4.Sınıf	66	73,4± 13,1	
Yaşadığı yer			
Kırsal	25	74,7± 5,7	$F=0,570$
Şehir merkezi	224	75,4± 9,2	$p=0,566$
Köy	58	76,5± 6,4	
Farklı kültürden insanlar ile birlikte yaşama ya da bir arada bulunma durumu			
Evet	268	75,9± 8,2	$t=2,099$
Hayır	39	72,9± 9,6	$p=0,037$
Anadilden başka bir dil konuşma ya da anlama durumu			
Evet	150	76,1± 6,9	$t=1,120$
Hayır	157	75,0± 9,7	$p=0,263$
Hemşirelik eğitimi sırasında Erasmus, Mevlana gibi değişim programları ile başka bir ülkeye gitme durumu			
Evet	9	82,1± 8,9	$t=2,351$
Hayır	298	75,3± 8,4	$p=0,019$

Yabancı bir ülkede hemşire olarak çalışmak isteme durumu

Evet	195	76,6± 6,7	$t=2,935$
Hayır	112	73,7± 10,7	$p=0,004$

Öğrencilerin cinsiyetinin, yaşadığı yerin, anadilden başka dil bilme ya da konuşma durumunun kültürlerarası duyarlılık düzeylerini etkilemediği belirlenmiştir ($p>0,05$)(Tablo 3).

Tartışma

Sağlığı koruma ve hastalıkları tedavi etme, kültüre özgü uygulamaları içerdiği için kültür sağlık ve hastalık içinde önemli bir faktördür.¹⁶Öğrencilerin,hastaların kültürel değerleri ve inançlarını bilmesi, kültürlerarası hemşireliği kavrayabilmesi ve klinikte bireyin gereksinimlerine uygun kültürel bakım verebilmesi hemşirelik eğitiminde üzerinde durulması gereken önemli bir konudur.

Araştırma bulgularımıza göre; kültürlerarası duyarlılık düzeyinde etkili olan ilk ve en önemli faktörün 'Kültürlerarası Etkileşime Katılım (22,15±3,29) ve Kültürel Farklılıklara Saygı Duyma (18,79±2,80) olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Baksi ve ark. 2019'da yaptıkları çalışmaya göre kültürlerarası etkileşime katılım alt boyutu puan ortalaması 26,76±4,90, kültürel farklılıklara saygı gösterme 23,93±3,97 olduğu gözlemlenmiştir. Öte yandan, Öğüt ve Olkun'un¹⁷ ve Meydanlıoğlu ve ark.² üniversite öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyi ile ilgili çalışmalarında kültürlerarası duyarlılık düzeyinde etkili olan ilk ve en önemli faktörün 'Kültürel Farklara Saygı' olduğu belirlenmiştir. Çalışmamızın bulguları, öğrencilerin farklı kültürden olan bireylerin değer yargılarına, fikirlerine ve davranışlarına saygı duyduklarını göstermektedir. Ayrıca, öğrencilerin farklı kültürel özelliklere sahip bireyleri anlama konusunda gerekli hassasiyeti gösterme eğiliminde olduğu, ancak farklı kültürden insanlar ile iç içe ya da birlikte yaşamaktan yeterince keyif almadıkları saptanmıştır.

Araştırmamızda öğrencilerin KDÖ toplam puan ortalaması 75,58±8,51 olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Vilà Baños'un¹³2006 da İspanyol öğrencilerin kültürlerarası duyarlılığını değerlendirdiği çalışmasında KDÖ toplam puan ortalaması 76,49±11,53 olarak belirlenmiştir. Öte yandan, Bulduk, Tosun ve Ardıç'ın⁴hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılığını değerlendirdiği çalışmalarında KDÖ puan ortalaması 77,58±9,44 olarak belirtmiştir. Bulduk ve ark.'nın¹ yaptıkları kültürlerarası duyarlılık ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi başlıklı araştırmada KDÖ toplam puan ortalaması 88,94±14,12, bulunurken, Aslan ve ark.'nın¹¹yaptıkları araştırmada 90,48±15, Kılıç ve ark.'nın¹⁹yaptıkları araştırmada ise 89,42±13,55 olarak belirlenmiştir. Ölçekten alınabilecek en düşük toplam puanın 24, en yüksek toplam puanın 120 olduğu düşünüldüğünde araştırmamızda öğrencilerin kültürlerarası duyarlılıklarının orta düzeyde olduğu düşünülebilir.

Araştırmamızda 18-22 yaş grubunda olan öğrencilerin KDÖ Puan ortalamalarının dağılımı yüksek olup kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin olumlu olduğu belirlenmiştir (Tablo 3). Ancak, Bulduk ve ark. yaptıkları araştırmaya göre öğrencilerin yaşları ile kültürlerarası duyarlılık puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.¹⁸Araştırmamızda 1. sınıf öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri diğer sınıflara göre yüksek bulunmuştur. Bu öğrencilerde KDÖ Puan ortalamalarının yüksek olması özellikle üniversiteye ilk başlama yaş döneminde ve kendi memleketi dışında Hatay gibi çok kültürlü bir şehir yapısı ile karşılaşmasından dolayı kültürlerarası duyarlılığın bu yaş grubunu olumlu etkilediği düşünülmektedir.

Araştırmamızda 2.sınıf öğrencilerin KDÖ Puan ortalama dağılımlarının daha yüksek olduğu fakat dördüncü sınıf öğrencilerinde ortalamanın daha düşük olduğu görülmektedir (Tablo 3). Yapılan çalışmalara göre sınıf faktörü öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık düzeyini etkilemektedir.²⁰⁻²² Baksi ve ark. 2019'da hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıkları ve ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi başlıklı çalışmasına göre hemşirelik 1. sınıf öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyinin yüksek olduğu saptanmıştır.²¹ Araştırmamızda dördüncü sınıf öğrencilerinde kültürlerarası duyarlılık ortalamasının daha düşük olması, Baksi ve ark.²¹ yaptığı araştırma bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin 1.sınıfta daha duyarlıyken 4.sınıfta duyarlılıklarının azalması, yıl geçtikçe

farklı kültürden hastalara bakım deneyimlerinin artmasından dolayı duyarlılıklarının azaldığı söylenebilir. Bu değişken açısından yeni araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Araştırmamızda, cinsiyet faktörünün öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık düzeylerini etkilemediği belirlenmiştir (Tablo 3). Bulduk ve ark.tarafından yapılan çalışmanın bulgusu araştırma bulgumuz ile benzer özellik göstermekte olup cinsiyetin öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık düzeylerini etkilemediği saptanmıştır.¹⁸Yabancı hastalar ile çalışan hemşireler ile yapılan bir çalışmada, cinsiyete göre kültürler arası duyarlılığın değişmediği,²³ aynı şekilde Polat ve Barka'nın 2012'de yaptığı araştırmaya göre de öğrencilerin kültürlerarası duyarlıklarını belirlemede cinsiyetin etkili bir faktör olmadığı belirlenmiştir.²⁴

Araştırmamızda da farklı kültürden insanlar ile birlikte yaşayan ya da bir arada bulunan, hemşirelik eğitimi sırasında Erasmus, Mevlana gibi değişim programları ile başka bir ülkeye giden öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu (Tablo3). Benzer şekilde, Bulduk ve ark.'nın kültürlerarası duyarlılık ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi başlıklı araştırmasına göre¹⁸ farklı kültürlerle etkileşimde bulunan öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık düzeyinin anlamlı olarak farklı bulunduğu belirlenmiştir. Biçer ve ark.'nın yaptığı nitel bir araştırmaya göre Erasmus Öğrenci Değişim Programı'ndan yararlanan öğrencilerin kültürlerarası duyarlılıklarının farklılaştığı programdan yararlanan öğrencilerin daha yüksek düzeyde bir kültürlerarası duyarlılık taşıdıkları ve yurt dışı tecrübeleri sayesinde çok kültürlü ortamda farklı ülkelerin klinik uygulama ortamları hakkında bilgi sahibi oldukları, bu bilgilerden farklı kazanımlar elde ettikleri belirlenmiştir.²⁵ Bununla birlikte, çalışmamızdaki öğrencilerin üniversite eğitimi aldığı şehrin çok kültürlü yapıya sahip olması ve klinik uygulama ortamlarında farklı kültüre sahip bireylerle sık karşılaşmalarının öğrencilerin kültürel duyarlılıklarını olumlu yönde etkilediği düşünülebilir. Buna göre; başka kültürlerle etkileşimde bulunan ve değişim programları gibi fırsatlardan yararlanan öğrenciler daha yüksek düzeyde bir kültürlerarası duyarlılığa sahip olduğunu düşünebiliriz.¹⁸

Yabancı bir ülkede hemşire olarak çalışmak isteyen öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu ve gruplar arası farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0,05$) (Tablo 3). Literatürde yapılan çalışmalara baktığımızda, yabancı bir ülkede çalışmak isteyen^{19, 26} farklı kültürden insanlar ile iletişim kuran^{2, 27} öğrencilerin kültürler arası duyarlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.¹¹Araştırma bulgularının genel olarak literatüre bulguları ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Hemşirelik öğrencilerinin sosyal medyada farklı ülkelerden insanlarla iletişim kurma, farklı kültüre sahip bir ülkede çalışmayı/yaşamayı isteme ve Erasmus öğrenci değişim programlarına katılmaya istekli olma durumları kültürler arası iletişim kurma isteği açısından önemlidir ve dolayısıyla kültürler arası duyarlılığı etkilediği görülmektedir. Yabancı bir ülkede hemşire olarak çalışmak isteyen öğrencilerin gitmek istedikleri ülkedeki insanlar hakkında bilgi sahibi olmak istemeleri, öğrencilerde farklı kültür ile ilgili olumlu tutum ve duyguların geliştirilmesine katkı sağladığı sonucuna varılabilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma sonucunda, hemşirelik öğrencilerinin kültürler arası duyarlılık düzeylerinin kötü olmadığı belirlenmiş olup (KDÖ toplam puan ortalaması: $75,58\pm 8,51$)kültürlerarası duyarlılık düzeyinde etkili olan ilk ve en önemli faktörün 'Kültürlerarası Etkileşime Katılım ve Kültürel Farklılıklara Saygı Duyma' olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular doğrultusunda, yurtdışı deneyiminin farklı kültürlerden arkadaş edinmeyi sağlayacağı ve dolayısıyla kültürlerarası duyarlılığı geliştirme üzerinde katkısı olacağından dolayı diğer ülkelerdeki öğrenciler arasında etkileşimi sağlayacak Erasmus programı gibi yurtdışı eğitim ve değişim programlarının yaygınlaştırılması ve teşvik edilmesi, Erasmus koordinatörlerinin öğrencilere bu konuda danışmanlık yapması ya da öğrencilerle birlikte uluslararası projelerin yapılması hemşirelik öğrencilerinde kültürlerarası duyarlılığı geliştirmeye katkısının olacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

1. Ceylantekin Y, Öcalan D. Hemşirelik öğrencilerinin kültürel farkındalığı ve kültürlerarası hemşirelik dersine yönelik düşünceleri. E.U. Sağlık Bilim Derg 2016; 5(4): 45-53.
2. Meydanlioglu A, Arikan F, Gözum S. Cultural sensitivity levels of university students receiving education in health disciplines. *Advances in Health Sciences Education*. 2015;20(5):1195-204.
3. Tanrıverdi G. Hemşirelerde kültürel yeterliliği geliştirmeye yönelik yaklaşım ve öneriler. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*. 2017;25(3):227-36.
4. Bulduk S, Tosun H, Ardıç E. Türkçe kültürler arası duyarlılık ölçeğinin hemşirelik öğrencilerinde ölçümsel özellikleri. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics* 2011; 19(1): 25-31.
5. Practice Guideline: Culturally Sensitive Care. College of Nurses of Ontario, Pub. No.:41040, 2009: 3-12.
6. Cetişli NE, Gülşen IŞ, Öztornacı BÖ, Ardahan E, Uran BN, Top ED, Avdal EÜ ve ark. Hemşirelik öğrencilerinin empati düzeylerine göre kültürlerarası duyarlılıkları. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2016;1(1):27-33.
7. Chen J, Wang Y. (2015). Cultural competence experiences which Chinese nurses have in Finland. Ulaşım adresi:<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/87039/Cultural%20competence%20experiences%20which%20Chinese%20nurses%20have%20in%20Finland-Jia%20Chen%20and%20Yan%20Wang.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, (Ulaşım tarihi:09/10/2018).
8. Yılmaz F, Göçen S. Investigation of the prospective primary teachers' intercultural sensitivity levels in of certain variables. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2013;6:373-92.
9. Leininger M. Culture care theory: a major contribution to advance transcultural nursing knowledge and practices. *J Transcult Nurs* 2002; 13(3):189-192.
10. Tanrıverdi G. Hemşirelerde kültürel yeterliliği geliştirmeye yönelik yaklaşım ve öneriler. *FNJN* 2017; 25(3): 227-236.
11. Aslan S, Yılmaz D, Kartal M, Erdemir F, Güleç HY. Determination of intercultural sensitivity of Nursing Students in Turkey. *International Journal of Health Sciences & Research*. 2016;6(11):202-8.
12. Chen GM, Starosta W. The development and validation of the intercultural sensitivity scale. *Human Communication* 2000; 3(1): 2-14.
13. Baños RV. Intercultural sensitivity of teenagers: A study of educational necessities in catalonia. *ICS* 2006; 15(2):16-22.
14. Chen GM, Starosta W. The development and validation of the intercultural sensitivity scale. *Human Communication* 2000; 3(1):2-14.
15. Ruddock HC, Turner de S. Developing cultural sensitivity: nursing students' experiences of a study abroad programme. *JAN* 2007; 59(4):361-369.
16. Egelioglu Cetişli N, Işık G, Özgüven Öztornacı B, Ardahan E, Özgürsoy Uran BN, Top ED, Ünsal Avdal E. Hemşirelik Öğrencilerinin Empati Düzeylerine Göre Kültürlerarası Duyarlılıkları. *İKÇÜ* 2016; 1(1): 27-33.
17. Olkun EO, Ögüt N. Üniversite öğrencilerinin kültürlerarası iletişim kaygı düzeyi: Selçuk Üniversitesi örneği *JASSS* 2018;69; 513-525.
18. Bulduk S, Usta E, Dinçer Y. Kültürlerarası Duyarlılık Ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Bir Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Örneği. *DÜ Sağlık Bil Enst Derg* 2017; 7 (2): 73-77.
19. Kılıç SP, Sevinç S. The Relationship Between Cultural Sensitivity and Assertiveness in Nursing Students from Turkey. *Journal of Transcultural Nursing*. 2017; 1-8.
20. Liu W, Stone TE, McMaster R. Increasing undergraduate nursing students' cultural competence: an evaluation study. *Glob Health Res Policy* 2018;3:7.
21. Baksi A, Arda Sürücü H, Duman M. Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürler Arası Duyarlılıkları ve İlişkili Faktörlerin Değerlendirilmesi. *Jaren* 2019;5(1):31-9.
22. Egelioglu Cetişli N, Işık G, Özgüven Öztornacı B, Ardahan E, Özgürsoy Uran BN, Top ED, Ünsal Avdal E, Hemşirelik Öğrencilerinin Empati Düzeylerine Göre Kültürlerarası Duyarlılıkları. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi* 2016; 1(1): 27-33.
23. Uzun Ö, Sevinç S. The relationship between cultural sensitivity and perceived stress among nurses working with foreign patients. *Journal of clinical nursing*. 2015;24(23- 24):3400-8.
24. Polat, S. ve Barka, T. O. Multiculturalism and intercultural education: a comparative study with a sample of swiss and turkish candidate teachers. *WASJ* 2012; 18 (9): 1180-1189.
25. Biçer S, Ünsal A, Demir G, Şahin F. Erasmus öğrenci değişim programının hemşirelik öğrencilerinin akademik yaşantılarına katkıları: nitel bir çalışma Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi 2014;2(2):43-52.
26. Bekiroğlu O, Balcı Ş. Kültürlerarası iletişim duyarlılığının izlerini aramak: "İletişim fakültesi öğrencileri örneğinde bir araştırma". *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. 2014;35:429-60.
27. Roh SZ. A study on the factors affecting the intercultural sensitivity of middle and highschool students in Korea. *Advanced Science and Technology Letters*. 2014;47:266-9.